

הודעה על עדכון חלק מהנהלים לבדיקת בקשות להיתר לביצוע מחקר במוסדות חינוך או באמצעותם

הנהלים להליך הטיפול בקשר לחלק מהבקשות להיתר עודכנו, כלהלן:

- א. כלל מסמכי הבקשה ימשיכו להיות מוגשים בכל מקרה לבדיקה ראשונית בלשכת המדען הראשי.
- ב. באותם המקרים, בהם הלשכה תקבע כי הבקשה איננה בעלת אפיון/ים המחייבים בדיקה מקיפה על ידה (ראה רשימת אפיונים אלה בהמשך) תתנהל המשך ההתייחסות לבקשה כלהלן:
 1. לאחר החתמת הפונה על כתב התחייבות בנוגע למחקר המבוקש לביצוע, ובכלל זה השימוש שלו בנתונים המחקריים שיאסוף, יוחזרו המסמכים לפונה.
 2. לפונה יומצא גם מסמך המודיע על פטור מחובת היתר של לשכת המדען הראשי לביצוע המחקר במוסדות חינוך או באמצעותם.
- ג. על הפונה להמציא את כלל המסמכים שלעיל, ובכלל זה את מסמך הפטור הנ"ל של לשכת המדען הראשי, לידי המנהל/ים של מוסד/ות החינוך, שבו/שבהם מבקש/ת הפונה לבצע את המחקר.
- ד. המנהל יבחן, עפ"י שיקוליו ובהתאמה לכלל נהלי משרד החינוך הנוגעים בדבר את התאמת המחקר לביצוע במוסד בכלל, וביצועו בקרב הנבדקים המיועדים במוסד, בפרט (ראה הנהלים [בקישור זה](#)).
- ה. המנהל ימסור את החלטתו לפונה בכתובים על פי הנחיות שקבעה לשכת המדען הראשי.
- ו. אם הבקשה כוללת השתתפות פעילה של תלמידים, והחלטת המנהל בדבר הבקשה חיובית, תותנה השתתפות התלמידים בקבלת הסכמתם החופשית ומדעת לכך, בהתאם לנוהל לגבי כלל המחקרים במערכת החינוך. יובהר כי לכל פעילות מחקרית בה מעורבים תלמידים ואשר פטורה מחובת היתר של לשכת המדען הראשי, נדרשת הסכמת ההורים, בין אם הבקשה היא להשתתפות פעילה של התלמיד לבין אם לאיסוף מידע על אודותיו ממקור מידע אחר (למשל, ממורה, מהורה, ממאגר המידע השמור במוסד החינוך למטרותיו, וכיו"ב), ובין אם הפעולה מתבצעת באופן המזהה את התלמיד או המאפשר את זיהויו, ובין אם היא מתבצעת באופן שלא מאפשר את זיהויו. כלל זה אינו מאפשר אופציות התנהלות נוספות, בשונה מהכלל המקביל ביחס למחקרים המחייבים היתר הלשכה.

עדכון זה של הנהלים נכנס לתוקף עם פרסומו כאן. ניתן לפנות ללשכת המדען הראשי להיוועצות בנוגע לנהלים החלים על המקרים שלעיל, כמו גם על הנהלים בכלל, בטלפון שמספרו 02-5602957/8 או באמצעות דוא"ל, שכתובתו Madan@education.gov.il.

אפיונים של מחקר המחייב היתר של לשכת המדען הראשי

נושאי מחקר – בדיקה בעיקר, או בין היתר, של אחד או יותר מהנושאים הבאים:

1. התנהגויות לא חוקיות, ובכלל זה אלימות, בריונות או הצקות (בין אם הנבדק הוא תוקפן, עד לפעולה או קורבן)
2. התנהגויות סיכון (סיכון עצמי או סיכון לזולת), גם אם אינן מהוות עבירה על החוק.
3. התנהגות אובדנית ו/או אובדן חיים
4. זהות מגדרית ו/או מיניות (התנהגות/פעילות מינית, חשיפה לתכנים מיניים וכו')
5. טראומה (פגיעה בנפש או בגוף, כתוצאה מאירוע)
6. הפרעה נפשית
7. עמדות סטריאוטיפיות (אמונות לגבי מאפיינים של קבוצה)
8. אמונה דתית או אורח חיים דתי
9. מחקר בגן ילדים

שיטת המחקר - ביצוע של אחת או יותר מפעולות אלה או שלמערך שלה ו/או לכליה נגיעה לו/לה/להם:

10. איסוף מידע באמצעות צילומי וידאו או הקלטות שמע
11. טפלול (הטעייה) של הנבדקים
12. בדיקה פרטנית של תלמידים, שתוצאותיה מיועדות למסירה למוסד החינוך ו/או להורים
13. הפעלת אביזר שאינו חלק מהציוד השגרת/מפעולה שגרתית במסגרת מוסד החינוך
14. בדיקה סוציומטרית (הערכת עמיתים) בקרב תלמידים
15. בדיקת בעיה רפואית או סוגיה רפואית, באמצעות בדיקות גופניות (חודרניות או לא חודרניות) או באמצעות איסוף מידע או מסמכים רפואיים (מתלמיד, מההורים, מהצוות החינוכי או ממאגרי מידע של ביה"ס)

זהות/תפקיד מבצע המחקר ויחסיו עם הנבדקים:

16. מחקר בביצוע של בעל תפקיד במטה/במחוז של משרד החינוך, שלא לצורך מילוי תפקידו
17. מחקר בשיתוף נבדקים או על אודות נבדקים, הכפופים לאחראי/לעורך הפעולה, או התלויים בו/בהם בדרך אחרת ושאינה נערכת במסגרת מילוי תפקידו/ם - כולל מחקרים מהסוג שלעיל המיועדים לביצוע על ידי מורה עורך המחקר בנוגע לתלמידיו או בנוגע להוריהם, או על ידי מנהל מוסד חינוך בנוגע לצוות המוסד, לתלמידים הלומדים במוסד או להוריהם
18. הערכה של בעל תפקיד במוסד חינוך על ידי עמיתיו, כפיפיו, הממונה, הורים או תלמידים.